

Sneppekliren (*Limnodromus griseus*) fra Vesløs Vejle.

1950) skelner forfatteren mellem to arter, *scolopaceus* og *griseus*, hvilken sidste art deles op i tre geografiske former. Ikke alle vil dog være enige med PITELKA i berettigelsen af at afsondre *scolopaceus* som egen art. Indtil videre vil det være det rigtigste at opføre stykket fra Thisted som *L. g. griseus*, selv om denne race er ny for Danmark, men en nærmere undersøgelse vil være nødvendigt for at afgøre bestemmelsen med sikkerhed.

Konservator K. V. STAUSHOLM, der modtog fuglen til udstopning i Thisted oplyser venligst i brev til mig, at den blev skudt ved Vesløs Vejle 13. maj 1956 (altså mod loven!), da den opholdt sig på en eng ved kanten af en sø. Den var i god foderstand, nærmest fed og fjerdragten var fin. Spiserøret var fyldt med småinsekter og orme.

(Red.)

ANMELDELSER

The Ornithologists' Guide, Especially for Overseas. Ed. H. P. W. HUTSON. (275 pp., 34 tekstfigurer.). – British Ornithologists' Union, c/o H. F. & G. WITHERBY, London 1956. Pris: 21 sh.

Som antydnet i titlen er bogen nok så meget beregnet for folk ude i verden som for ornithologer med hjemlandets rige muligheder for vejledning; men også for andre er den en anbefalelsesværdig håndbog. Den indeholder et væld af korte oversigtsartikler, skrevet af ialt 46 medarbejdere, blandt hvilke noteres kendinge som f. eks. ARMSTRONG, BRUCE CAMPBELL, LACK, LOCKLEY, MEINERTZHAGEN, MOUNTFORT,

TINBERGEN, WILLIAMSON og YEATES. Teksten er opdelt i 9 større afsnit, blandt hvilke den store og måske noget uensartede samling af bidrag er fordelt. Det indledende kapitel omfatter bl. a. identifikation i marken, indsamling, klassifikation, fjerdragt og almindelige biologiske studier. De øvrige samles afsnit behandler ethologi, ynglebiologi, fredning, teknik, nogle forslag til specialstudier samt endelig regional og almindelig information. Det tekniske kapitel har 20 afdelinger med korte oplysninger for talrige arbejdsområder fra kikkertvalg og fotografering til lydånd og automatiske registreringsapparater ved reder, fra æg-samling og skindlægning til undersøgelse af snyltere og fugle i fangenskab. Den regionale information giver adresser på institutioner og ornithologer med arbejdsmarker i Afrika, Sydasiens, Australien, Vestindien, Arktisk Kanada og Antarktis, kort sagt de egne, hvor det Britiske verdensriges ornithologer især har gjort en indsats; litterære hovedværker nævnes også. Til slut findes oplysninger om ringmærkningsstationer, fuglereservater i Europa og britiske ornithologiske selskaber.

Løpp.

W. H. THORPE: Learning and Instinct in Animals. (VIII + 493 pp., 6 tavler, 71 tekstfigurer). – METHUEN & Co., London 1956. Pris: 55 sh.

En meget omfattende og lærerig bog, et stort og imponerende samlearbejde, som næppe nogen etholog kommer uden om; alene litteraturfortegnelsen fylder 40 sider. For at få fuldt udbytte af teksten er det dog hensigtsmæssigt at have en del forkundskaber.

I et forord giver forf. en del anvisninger, således at læsere med forskellige interesser kan få de oplysninger, hver især ønsker. Herefter følger hovedteksten, der falder i 3 større afsnit, hvoraf de 2 første udgør bogens almindelige del. Det første, der er på 44 sider, omhandler problemer og teorier vedrørende drift og instinktiv opførsel, det andet, der fylder 107 sider, metoder og analyser vedrørende indprentnings-evne. Begge afsnit er delt i flere kapitler, der hver afsluttes af et sammendrag. Det tredje, systematiske afsnit, der er på 253 sider, omfatter 8 kapitler, hvoraf 1 om leddyr, 2 om de øvrige hvirvelløse dyr, 1 om fisk, 1 om padder og krybdyr, 2 om fugle og 1 om pattedyr. De 94 sider, som er helliget fuglene, belyser et væld af interessante resultater, som ornithologer verden over er nået frem til. To værdifulde sagregistre, et over videnskabelige og engelske dyrenavne og et over personnavne, gør bogen let tilgængelig som opslagsværk. Løpp.

DAVID LACK: Swifts in a Tower. (239 pp., 5 sorttavler, 24 tekstfigurer). – METHUEN & Co., London 1956. Pris: 21 sh.

En lødige og meget interessant monografi over Sejlerne, og heraf først og fremmest over Mursejleren. Tårnet i titlen er tårnet på det naturvidenskabelige universitetsmuseum i Oxford, hvor forf. (fra 1956 æresmedlem af D.O.F.) og hans hustru, assisteret af andre ornithologer, har tilbragt talløse timer med at udrede Mursejlerens ynglebiologi.

Man fik fuglene til at ruge i specielt konstruerede kasser med glasvægge, så iagttagerne, der sad i mørke, kunne følge, hvad der foregik. Almindelig ringmærkning af bestanden kunne have haft sin interesse; men denne så man bort fra, da de tilsigtede undersøgelser forstyrredes for meget derved.

Forf. gør rede for bosættelse, parringsceremonier, redebygning, æglægning og rugning. Det viste sig, at et kuld æg, der dagen før klækningen lå uruget i 6 timer, klækkedes normalt. Rugetemperatur opgives ikke; men legemstemperaturen på nogle gamle og unge fugle målttes til ca. 41–37°C. (opgives i Fahrenheit). Fra finsk side (KOSKIMIES) meddelte, væsentlig lavere tal for redeunger i dvaletilstand meddeles også. Ungernes vækst og dermed den tid, de sidder i reden, varierer stærkt med den tilgængelige fødemængde; ungetiden kan svinge mellem 5 og 7 uger. I forskellige kapitler behandles endvidere føde, flugt, overnatning, dvaletilstand, trækforhold o. s. v.

Rundt om i bogen omtales også de øvrige Sejlere fra forskellige egne af verden, og forf. fremdrager talrige systematiske og særdeles interessante biologiske træk. Den 15 sider store litteraturliste er sat som noter til teksten, der er samlet bag i bogen, ordnet fortløbende som pagineringen. Endelig findes 3 sagregistre, et over dyr, et over personer og lokaliteter og et over andre emner. Tavlerne viser adskillige meget smukke fotografier af Mursejlere. Blandt tekstfigurerne findes kurver, kort samt tegninger af talrige forskellige sejlerarter.

LØPP.

HANS VON BOETTICHER: Pelikane, Kormorane und andere Ruderfüßler. Die neue Brehm-Bücherei 188 (94 pp., 48 fig.). – A. ZIEMSEN, Wittenberg Lutherstadt 1957. Pris: DM. 3,75.

En systematisk gennemgang af de forskellige grupper af Årefodede (Pelikaner, Skarver, Slangehalsfugle, Suler, Fregatfugle og Tropikfugle) og de egenskaber, som knytter dem sammen eller adskiller dem. Kapitlerne om de enkelte familier er analogt opbygget, så man gennem indholdsfortegnelsen let kan finde frem til det eller de forhold, man ønsker oplysning om. Tekst og billeder bringer ikke de store nyheder, men giver sig heller ikke ud for dette. Alene stoffets vel ordnede karakter anbefaler bogen.

LØPP.

ROGER TORY PETERSON & JAMES FISHER: Wild America. The record of a 30,000-mile journey around the North American Continent by an American naturalist and his British colleague. (416 pp., talrige ill.). – COLLINS, London 1956. Pris: 30 sh.

To af de dygtigste, nulevende feltornitologer rejste i tiden april-juli 1953 pr. bil og fly fra Newfoundland over Boston og Washington D.C. til Florida, derfra langs nordsiden af den Mexicanske Golf. Efter en vending ind i Mexico gik turen langs sydgrænsen af U.S.A. til Stillehavskysten, som man fulgte nordpå til Alaska. Der var fart på;

men forff. fik noget ud af det alligevel, for de vidste, hvad de skulle og ville se.

Forff.s tekster er overalt adskilt. PETERSON omtaler rejseruter og mere almindelige forhold, mens FISHER giver sine dagbogsnotater med de talrige oplevelser, som den for ham nye fauna kunde give ham. Interessante redegørelser følger slag i slag med beretninger om episoder og mennesker, man kom i forbindelse med. Kæmpespætten i Florida (*Campephilus principalis*) iagttoges ikke; den er formentlig uddød nu. Men man traf to andre af U.S.A.s »problemfugle«, den kaliforniske Kondor (*Gymnogyps californianus*), hvoraf bestanden formentlig nu er på ca. 60 individer, og en Dværgalk, *Brachyrhamphus marmoratus*, som synes at være ret talstærk; men hidtil er dens rede aldrig fundet. Blandt en del reder af Fiskeørn sås een på et vognhjul på enden af en lang stage, der var rejst til formålet. Kohejrens indvandring og ret fantastiske spredning i Amerika skitseres, og talrige andre naturhistoriske forhold behandles. Der findes en interessant redegørelse vedrørende Søbjørnene på Pribiloføerne og en mere gemytlig omtale af den spontant indvandrede hvirveldyrfauna i PETERSON's hjem. Flyveegern kunne sove i gardinerne, hvis de ville, og Jordegern fik lov at grave sig ind i vinterhaven; men de sidste blev fulgt af deres arvefjende, en sort slange, og da mrs. PETERSON opdagede den, satte hun en grænse. Nok var hun zoologkone, *but snakes must go!*

Bogen er gennemillustreret af PETERSON's vidunderlige tegninger. Rejsens højere formål var indsamling af materiale til en »Field Guide to the Sea Birds of the World«. Dens udsendelse må imødeses med forventning.

LØPP.

J. D. CARTHY: Animal Navigation. How animals find their way about. (151 pp., 8 sorttavler, 64 ill.). — GORGE ALLEN & UNWIN, London 1956. Pris: 18 sh.

Forf., der er sekretær i Association for the Study of Animal Behaviour, har navnlig arbejdet med insekternes orienteringsevne; men han har her skrevet en udmærket oversigtsbog om dyrenes navigering mod kendte og ukendte mål, belyst ved talrige eksempler. Det entomologiske stof fylder broderparten af bogen; men der omtales en mængde forsøg også med andre dyr fra fimreorme og snegle til fisk, fugle og pattedyr. Bogens 10 kapitler har dels mere rolige overskrifter som »Duftspor« og »Vandveje«, dels ret drastiske titler. »Skæbne-rejsen« starter med Lemmingernes dødsvandring, fortsætter med sæler og hvaler og slutter med fredelige orienteringsforsøg med Flagermus, hunde, katte og heste.

Ca. 40 sider drejer sig om fuglenes vandring og orienteringsevne. Forf. har næppe selv foretaget indgående undersøgelser på disse felter; men han er godt inde i resultaterne, man er nået frem til. Han nævner flere skoleeksempler på meget langt rejssende havfugle som f. eks. Havterne og Wilsons Stormsvale; han nævner tyske flytningsforsøg med Storke og engelske med Skråper, der fandt hjem til Skokholm bl. a.

fra Boston og Venedig. Endvidere omtales tyske forsøg, hvor man arbejdede på at desorientere Stære i videst mulige udstrækning. Sammen med Flagermusenes navigeringsevne omtales den sydamerikanske Fedtflugl (*Steatornis caripensis*), der klarer sin mørketilværelse på lignende måde som Flagermusene ved at udstøde lyde.

Forf. advarer til slut mod at forklare al orientering hos dyrene ud fra stimulanser, menneskene er fortrolige med. Bogen indeholder praktisk taget kun engelske dyrenavne. Det ville have lettet arbejdet for læsere med andre modersmål, om de videnskabelige dyrenavne havde stået i index eller andetsteds.

LØPP.

ROBERT GERBER: Die Saatkrähe. Die neue Brehm-Bücherei 181. (75 pp., 28 ill.). – A. ZIEMSEN, Wittenberg Lutherstadt 1956. Pris: DM. 3,75.

Først omtales Rågens udseende og specielt dens skelnemærker over for Sortkragen og andre ravnefugle. Antallet af beskrevne underarter er reduceret til 2, hvoraf vor Råge er langt mere skaldet omkring næbbet end den østasiatiske form. Herefter følger afsnit om udbredelse, trækforhold, sovepladser og yngleforhold. Rågens føde får en grundig omtale. Endvidere behandles dens betydning for menneskets økonomi, dens fjender, bekæmpelse af den og fredning. Blandt tekstfigurerne findes nogle få skematiske tegninger og mange fotografier, hvoraf de fleste er gode.

LØPP.

INGO KRUMBIEGEL: Von Inseln und Inseltieren. Die neue Brehm-Bücherei 175. (58 pp., 26 ill.). – A. ZIEMSEN, Wittenberg-Lutherstadt 1956. Pris: DM. 3,75.

En interessant bog om forskellige øfaunaer og disses karakteristiske træk. Nogle øformer som f. eks. Komodovaran og Kæmpeskildpadder samt de uddøde Strudse fra Nyzealand og Madagascar er eller var meget store; men hvor det drejer sig om underarter af nulevende dyr, er øformerne som regel mindre end de tilsvarende fastlandsformer. Mange dyr, der er indskrænket til øer har et meget påfaldende udseende som f. eks. Paradisfuglene. Adskillige, som regel mere specialiserede former har været ude af stand til at konkurrere med mennesket og dets følgesvende, husdyr og rotter m. v. Dronten forsvandt for århundreder siden; men arter, der er trængt stærkt tilbage, redder man i nutiden ofte fra undergang gennem fredning. De omtalte isolationsfænomener belyses navnlig ved eksempler inden for hvirveldyrene. En ornitholog kunne nok ønske en omtale af Drepanididerne fra Hawaii, der er forbigået; men en så kortfattet fremstilling som denne kan vel ikke have alt med. At Irland på et verdenskort er kaldt England, turde være en forveksling i hastværk.

LØPP.

FRIEDRICH GOETHE: Die Silbermöwe. Die Neue Brehm-Bücherei 182. (95 pp., 66 ill.). – A. ZIEMSEN, Wittenberg Lutherstadt 1956. Pris: DM. 3,75.

Forf. hører til den faste garde af Sølvmågens undersøgere; han siger selv, at han giver den ganzen Vogelgesang für einer Möwe Schrei. Gennem 20–25 år har han studeret sine kære Sølvmåger, og med nærværende bog føjer han endnu et fortrinligt bidrag til litteraturen om denne art. I teksten gøres rede for Sølvmågens systematik, udbredelse og levevis; dens årscyklus behandles i adskillige kapitler, og til slut omtales fjender, sygdomme og forhold til mennesket. Det benyttede papir forekommer lidt bedre end i mange tidligere Brehm-bøger, hvorfor de talrige, smukke fotografier kommer godt til deres ret. Flere kort og skematiske fremstillinger giver særdeles værdifulde oplysninger. LØPP.

MANFRED MELDE: Der Mäusebussard. Brutbiologie und wirtschaftliche Bedeutung. Die neue Brehm-Bücherei 185. (68 pp., 36 ill.). – A. ZIEMSEN, Wittenberg Lutherstadt 1956. Pris: DM. 3,75.

Bogen er en kortfattet, men alligevel ret fyldig behandling af Musvågen og dens biologi. I talrige afsnit omtales kendetegn, udbredelse, føde i og uden for yngletiden, biotop, stedbundenhed og trækforhold, ynglebiologi, opførsel over for andre rovfugle, fældning, forhold til mennesket, alder og dødsårsager. Man får talrige gode oplysninger om Musvågen i Tyskland, illustreret med adskillige smukke og nogenlunde godt reproducerede fotografier. En del tegninger vises også; med undtagelse af en enkelt af 7 siddende rovfugle, der minder om 1700tallets kunst, er de instruktive. LØPP.

HANS LÖHRL: Der Kleiber. Die neue Brehm-Bücherei 196. (66 pp., 31 ill.). – A. ZIEMSEN, Wittenberg Lutherstadt 1957. Pris: DM 3,75.

Denne bog giver en god fremstilling af Spætmejsens biologi. Som indledning findes en kort redegørelse for fuglens udseende og udbredelse, og de andre europæiske spætmejsarter nævnes. Bag i bogen gør forf. rede for sine undersøgelsesmetoder, og han har en kort bibliografi; men resten af teksten, 57 sider, omhandler Spætmejsens levevis, navnlig dens ethologi og yngleforhold. Først omtales biotop og bevægelsesmåde; derefter behandles territorierne, deres størrelse og måden, hvorpå fuglene holder dem. Yngletiden beskrives fra redegørelsen vælges, til familien opløses, hvilket ifølge forf.s iagttagelser sker allerede 8–10 dage, efter at ungerne kan æde selv. Endelig findes afsnit om føde, stemme og dødsårsager. Bogen indeholder mange smukke og meget instruktive billeder, og det kan med tilfredshed noteres, at de er bedre reproduceret end i adskillige tidligere udsendte Brehm-bøger. LØPP.

HERBERT RINGLEBEN: Die Wildgänse Europas, unter besonderer Berücksichtigung mitteleuropäischer Verhältnisse. Die neue Brehm-Bücherei 200. (79 pp., 1 farvetavle, 32 tekstfigurer). – A. ZIEMSEN, Wittenberg Lutherstadt 1957. Pris: DM 4,50.

En god lille bog; den omhandler både de gåsearter, som yngler i Europa, og trækgæsterne inden for området, såvel de regelmæssige

som de mere tilfældige som Snegåsen. Kanadagåsen, der er forvildet flere steder i Europa, er også taget med.

Efter en indledning giver forf. en almen oversigt over gæssenes levevis. Derefter omtales de enkelte arters systematik og biologi, og deres udbredelse illustreres ved kort. I en navneliste anføres også underarter af Blisgås, Knortegås og Kanadagås, som kun kendes fra Amerika; Svanegåsen, som er optaget med forbehold i den danske liste, er ikke med. Derefter omtales bastarder, og forf. giver en liste over kendte kombinationer, ialt 46 gåsebastarder og 4 krydsninger med svaner (Knopsvane $\times$ Tamgås og bastarder af Kanadagås med Knopsvane, Trompetersvane og Fløjtesvane). Da Tamgåsen, hvormed vel menes den tamme Grågås, er nævnt i 7 kombinationer, kunne bastarden mellem denne og Tamanden måske også være medtaget her. Svanegåsen nævnes flere gange i denne liste, men uden oplysning om det har været vildformen eller tamformen; det sidste er måske sandsynligst.

Bogen afsluttes med et kapitel om jagt, en bibliografi og et blandet sagregister. Blandt tekstfigurerne findes 8 tegninger af PETER SCOTT og 18 fotografier. Farvetavlen viser 14 gåsehoveder. LØPP.

The Birds of the London Area since 1900. By a committee of The London Natural History Society: R. C. HOMES, C. M. ACLAND, C. B. ASHBY, C. L. COLLENETTE, R. S. R. FITTER, E. R. PARRINDER, B. A. RICHARDS. (305 pp., 12 dobbelttavler med 40 fotografier, 6 kort og diagrammer). The New Naturalist Monograph 14. – COLLINS, London 1957. Pris: 30 sh.

Et fortrinligt samlearbejde, der indeholder et væld af værdifulde oplysninger om tilstandene vedrørende fuglelivet i London og omegn før og nu. Det undersøgte område begrænses af en cirkel med centrum i St. Paul's Cathedral og med en radius af ca. 32 km, hvilket svarer til et areal på godt 3000 kvadratkilometer; dette omfatter således et stort område uden om selve London.

Efter en indledning følger et kapitel om landets fysiske karakter; derefter kommer omtaler af det centrale London og forstæderne og et afsnit om naturlige og kunstige vandområder. Vandreservoirernes samlede overflade er i løbet af 1900tallet øget fra ca. 200 til ca. 1200 ha, hvilket selvsagt har haft betydelig indflydelse på forekomsten af vandfugle. Derpå følger behandlinger af floddale og overrislingsområder, sumpede strækninger omkring Themsen øst for London, skovlandet, agerlandet og det åbne land, som ikke er under plov (græsland, bakker og parkland). Endvidere findes et kapitel om træk og et om nattekvarterer i London og veje, fuglene følger mellem dem og foderpladserne. Her nævnes bl. a. de enorme stæreflokke, som man undertiden har forsøgt at blive kvit.

I hovedteksten, der fylder 179 sider, findes nøjagtige angivelser om de enkelte arter, der er anført i systematisk rækkefølge, begyndende med lommerne og sluttende med spurvene. I en kort bibliografi

nævnes en række tidsskrifter og afhandlinger, som har været benyttet ved fremstillingen. Tavlerne viser mange meget smukke fotografier, både af landskaber og af fugle. LØPP.

PETER SCOTT and HUGH BOYD: Wildfowl of the British Isles. (64 pp., 16 farvetavler, en del vignetter.) – COUNTRY LIFE, London 1957: Pris 21 sh.

En særdeles smuk bog til hurtig bestemmelse af andefugle og til en overkommelig pris. Den omfatter alle arter, man også med rimelighed kan vente at træffe her i landet; af de i den danske liste nævnte arter mangler således kun Indisk Gås og Svanegås. Til gengæld findes en række vestlige former, som ikke er rapporteret fra Danmark samt Mandarinand og Ægyptisk Gås, der er indført og nu yngler i vild tilstand på de Britiske Øer.

I teksten for hver enkelt art omtales kendetegn, stemme, udbredelse i almindelighed og forekomst på de Britiske Øer samt rede og føde. Efter artslisten, som fylder 47 sider, følger nogle ord om ubestemmelige gæs og ænder, om rapportering af ringmærkede andefugle samt en vejledning til litterære studier og en liste over udvalgte bøger. På nær titelbilledet, hvor 3 Gråænder er ved at kaste sig uden for en rørbræmme, viser tavlerne stående eller svømmende fugle. De behøver ingen særlig kritik, for PETER SCOTT har prøvet at male andefugle før, og han kan. LØPP.

ALAN BELL with drawings by SHIRLEY BELL: Some Common Australian Birds. (210 pp., talrige farvebilleder). – GEOFFREY CUMBERLEGE, Oxford University Press, London, Melbourne, Wellington 1956. Pris: 35 sh.

En nydelig lille bog om ca. 100 fuglearter man kan træffe i Australien; blandt disse findes også nogle indførte europæiske og asiatiske former. De er delt i »store« og »små« arter efter et eller andet valgt mål, så f. eks. Sangdroslen bliver »lille« og Solsorten »stor«. Teksten giver kendetegn og en række almindelige oplysninger. Billederne, der findes over for den tilsvarende tekst, er nydelige akvareller; men som fuglebilleder er de sløje. Bogen er tænkt som almindelig orientering i australske fugle, og som sådan kan den også have betydning. LØPP.

MICHAEL LISTER: The Bird Watcher's Reference Book. (256 pp., 8 tavler, 23 ill.). – PHOENIX HOUSE, London 1956. Pris: 45 sh.

Enhver, der arbejder videnskabeligt med ornithologiske problemer, kan drage stor fordel af denne fremragende bog. Den er nok først og fremmest skrevet for britiske og nordamerikanske forskere; men enhver europæisk ornitholog kan her hurtigt finde frem til talrige praktiske oplysninger. Værket er spækket med henvisninger og har 52 sider sagregistre.

Bogens første kapitel giver almindelig orientering vedrørende terræner og fugle; herefter behandles de britiske vegetationstyper, der

meget ligner dem i Danmark. Så følger et klimatologisk afsnit, og derpå gives vejledning i fremstilling og behandling af manuskripter, såvel før som efter aflevering til trykkeriet. I et »directory« på 30 sider gives navne og adresser på en lang række institutioner og tidsskrifter af ornithologiske interesse, og der tages særligt hensyn til ringmærkningsstationer. Et glossarium på 56 sider forklarer talrige fagudtryk, og en speciel tidsskriftsfortegnelse på 17 sider giver de internationalt anerkendte titelforkortelser for tidsskrifter, taget fra »World List of Scientific Periodicals« (3. udg., 1952), der er eller bør være på alle videnskabeligt arbejdende institutioner. En god bibliografi nævner talrige kildekrifter. Tavlerne viser fortrinlige fotografier af landskabstyper og skyformationer. Tekstfigurerne er skematiske fremstillinger, plantetegninger og kort.

LØPP.

KAI CURRY-LINDAHL: Djuren och Människan i svensk natur. (464 pp., rigt illustreret). – LARS HÖKERBERG, Stockholm 1955. Pris: 28.50 sv. kr., indb. 34.50 sv. kr.

Denne bog er en del af den populærvidenskabelige serie »Naturen och Människan«, hvoraf en længere række bind allerede er kommet. Titlen på CURRY-LINDHALS bog er i og for sig noget misvisende, da den ikke indeholder noget særligt om dyrene i forhold til mennesket, men skildrer det vilde dyreliv i Sverige, og udelukkende landets hvirveldyr, ordnet efter landskabstyper. Det er et imponerende kendskab CURRY-LINDAHL har til det svenske landskab, dets vegetation og dets dyreliv, lige fra Falsterbo op til Torneträsk. Inden for de enkelte afsnit, om kysten, sletterne, løvskoven, søerne, nåleskoven og fjældet, beskrives et stort antal lokaliteter, spredt over hele landet, og disse tilsammen mange hundrede beskrivelser, livfuldt og malende sat på papiret, danner som en farverig mosaik, en syntese af det udstrakte land med den rigt varierede natur og dens vrimmel af dyreformer. CURRY-LINDAHL er ikke alene den meget sagkyndige og vidende, der i mange år har fordybet sig i den svenske natur både sommer og vinter, men man mærker også, at han er forelsket i sit emne og personligt er stærkt grebet af den skønhedsverden, som han beskriver for os andre.

For enhver der vil sætte sig nærmere ind i naturforholdene, specielt dyrelivets variation i vort naboland, vil dette værk være som en bibel, på lignende måde som i forrige generation SVEN EKMANS »Djurlivets utbredningshistorie på skandinaviske halvön«, omend ud fra andre synspunkter, mindre lærd, men mere levende. CURRY-LINDAHL har villet give os en bog, der som en ny »Nils Holgersens Rejse« viser os Sverige og dets undere i et spejl, hvori man ganske vist ikke ser historiens vidnesbyrd og menneskets virke afbildet, men derimod de uvurderlige skønhedsværdier som naturen har begunstiget Sverige med. Ved at holde disse op for sine landsmænd – og for alle, som holder af den nordiske natur – skylder man ham tak.

CURRY-LINDAHL ejer også sine meningers mod og er ikke bange for på en temperamentsfuld måde at træde i skranken for at bevare

de værdier, han selv sætter så højt. For en beboer af det friserede og idylliske Danmark, som synes at man netop i Sverige kan møde oprindelig natur næsten lige uden for byerne, virker det ejendommeligt, at man der, som her i landet, må kæmpe så hårdt for at hindre naturens ødelæggelse. Jægerne er ikke CURRY-LINDAHLS yndlinge, og han er ligeledes hård i sin dom over et væsen, hvis fangarme slynger sig overalt over den uberørte natur, nemlig »Kunagl. Vattenfallsstyrelsen«, der øjensynligt viser samme uforstand og hensynsløshed i sine bestræbelser som Hedeselskabet herhjemme. Held den svenske naturfredning, at den i sine rækker tæller mænd der som CURRY-LINDAHL tør tale Roma midt imod og gå imod de stærke kræfter, der medvirker ved vor tids tøjlesløse naturforråelse.

F. S.

HANS HVASS: Om hejren (upagineret; mange tekstfig. tegnet af MADS STAGE). – ARNE FROST HANSEN, København (u. å.). Pris: 22 kr.

Det er sjældent, at bibliofile tryk tager ornithologiske forhold som emne, men denne meget smukke lille bog, som er udsendt af A/S P. MALLING, København, danner altså en undtagelse. HANS HVASS fortæller om sine mange personlige oplevelser med Fiskehejren og omtaler dens udbredelse og kolonidannelse her i landet. Illustrationerne udgøres af MADS STAGES både vellignende og kunstnerisk fremragende skitser af hejrer i forskellige stillinger. Noget ensformige kan de mange tegninger nok virke, men de giver overbevisende udtryk for hejrens egenart. Bogen er trykt hos GULLANDER i Skjern med Plantin kursiv, der virker meget smuk og klar; papiret er udsøgt og lader tegningerne og trykket komme til deres fulde ret. For bogelskere er dette lille værk en lækkerbisken, men kun et lille oplag er til salg (gennem ARNE FROST-HANSENS forlag).

F. S.

HANS HVASS: Johannes Larsen og fuglene. (60 pp., mange tegninger af JOHS. LARSEN). – J. H. SCHULTZ, København 1957. Pris: 11.50 kr.

I år bliver vor uforlignelige fuglemaler og -tegner JOHANNES LARSEN 90 år, og som en hyldest til ham har HANS HVASS udgivet et udvalg af hans tegninger fra de fire bøger om danske fugle, som han tidligere har udarbejdet sammen med den gamle kunstner. Udvalget af de ialt 26 billeder er gjort ud fra ønsket om at få de bedste og mest karakteristiske fugleportrætter med, men det har sikkert været vanskeligt at træffe et valg i denne rigdommens mangfoldighed. Igen må man beundre JOHS. LARSENS eminente beherskelse af teknikken, uhæmmet af alderen, hans træfsikre streg, der gengiver de forskellige fugle så levende og ægte med hver deres karakteristika, hans fine og følsomme forståelse af det danske landskab. HANS HVASS har til hver art skrevet en ledsagende tekst, omhandlende den pågældende fugls forekomst i Danmark, levevis og udseende, i korte træk.

D.O.F. vil slutte sig til HVASS og til forlaget med en hyldest og lykønskning til JOHS. LARSEN.

F. S.

HANS HARTVIG SEEDORFF, NIELS BLÆDEL, F. W. BRÆSTRUP: Viben. Danske Dyr 2. (64 pp., mange tekstfig.). – J. H. SCHULTZ, København 1957. Pris: 4.85 kr.

De tre forff. har slået sig sammen om at give et billede af den danske dyreverden, udgivet som små monografier af de kendteste arter. Første bind omhandlede Egernet, og nu kommer Viben som den første fugl, der sikkert i kommende bind vil følges af mange andre.

SEEDORFF omtaler først Viben i folkløse og digtning, dernæst fortæller BLÆDEL og BRÆSTRUP om Vibens levevis, først og fremmest yngletidens fænomener og føden, mens f. eks. trækket – med det karakteristiske ungetræk –, fældningsforholdene, hele vinterhalvåret m. m. ikke behandles eller blot flygtigt berøres. Hovedvægten er lagt på adfærden (etologien) og føden, der skildres metodisk, mest efter udenlandske kilder. Det poetiske indslag i forholdet mellem Viben og det danske landskab under årstidernes veksel må man søge hos SEEDORFF, mens BLÆDEL og BRÆSTRUP giver sagkyndige, omend noget tørre, beskrivelser af levevisen hos denne vor nationale fugl. Bogen er illustreret med gode fotografier og stregtegninger, men de første ser noget tågede ud og kommer ikke helt til deres ret på det ret grove papir.

F. S.

LORENZ FERDINAND: Om at samle på fugle. – Jeg er samler, 2. bind. Politikens samlerserie, p. 303–316, fig. 1–10. København 1956. Pris: 12.75 kr.

I ovennævnte hobbybog findes mellem omtalen af kostbart kinesisk porcelæn, ædle gamle glas og andre skønne kunstgenstande også en vejledning i at samle på udstoppede fugle, sagkyndigt udarbejdet af LORENZ FERDINAND, der er en af de få her i landet, der samler på fugleskind. Disse kan jo hverken i skønhed eller værdi måle sig med kunstgenstande, men man kan lære en masse af sådan en samling fugle, og det er hovedsagen. Det er dog nok tvivlsomt om mange vil følge forf.s eksempel og anlægge en fuglesamling, men man kan også samle på fugleagttagelser i naturen, og dette gør FERDINAND også rede for i kapitler om kikkerter, notesbøger, ringmærkning, fuglebøger m. m., som det kan anbefales alle, der vil begynde et fuglestudium, at læse.

F. S.

PETER THOMSEN: Johan Friedrich Naumann, der Altmeister der deutschen Vogelkunde. Sein Leben und seine Werke. Nach des Verfassers Tode bearbeitet und ergänzt von ERWIN STRESEMANN. (212 pp., frontespice, 12 tekstfig.). – J. A. BARTH, Leipzig 1957. Pris: 13 DM.

Den yngre NAUMANN må betegnes som grundlæggeren af vort kendskab til de europæiske fugles biologier. I et langt og myreflittigt liv skabte han sig en fremragende viden om Tysklands fugle, og i sit hovedværk, »Naturgeschichte der Vögel Deutschlands«, gav han en grundig og detaljeret fremstilling deraf. Med rette har denne betydelige mand fortjent sin biografi, som nu er fuldført på smukkeste måde og udkommet i hundredåret for hans død.

NAUMANN har haft en umådelig betydning for den tyske ornithologis udvikling helt op til vore dage. På en vis måde kan man sige, at hans indsats var så overvældende, at den virkede hæmmende for nye ideers fremkomst, og først langt ind i dette århundrede kunne OSKAR HEINROTHS energiske bestræbelser aflive myten om ham og anvise den tyske ornithologi nye veje. Men udover Tyskland fik NAUMANN desværre kun ringe betydning, af den simple grund at han skrev på tysk, der ikke blev forstået i den engelsk- og fransktalende verden. Der skulde gå et halvt hundrede år før disse lande indhentede det forspring, som Tyskland havde med sin NAUMANN. Det er imidlertid interessant for os, at Danmark indtog en særstilling, p. gr. af vor dengang så nære kulturelle tilknytning til Tyskland, formidlet gennem Holsten, der jo hørte med til det danske monarki. NAUMANN stod i nær forbindelse med holstenske ornithologer, såsom BOIE, BENICKEN og WÖLDICKE, og førte en udstrakt korrespondence med den danske fuglesamler J. CHR. DREWSEN og ikke mindst med FR. FABER, hvem han personligt traf under et besøg i Köthen i 1823. Som et udtryk for den stærke gensidige påvirkning mellem dansk og tysk åndsliv, som herskede i 1800-tallets første halvdel, får bogen om NAUMANN særlig interesse her i landet.

F. S.

PERSONALIA

HANS THOMAS LANGE SCHAANNING

*2. marts 1878, †5. marts 1956.

Ved H. THO. L. SCHAANNINGS død mistede Norge sin mest kendte ornitholog. I mellemkrigsårene var han vel den eneste ornitholog af format i Norge, men han havde den lykke inden sin død at se en talstærk falanks af yngre videnskabsmænd rykke frem, som et resultat ikke mindst af hans egne bestræbelser. SCHAANNINGS største indsats falder i den arktiske ornithologi, nærmere bestemt Finmarkens fugle, men også i Novaya Zemlyas og arktisk Canadas («Gjøa» ekspeditionens materiale) samt andre regioners ornithologi, ligesom han påbegyndte ringmærkningen i Norge med fremragende resultat. Han udgav »Norsk Ornithologisk Tidsskrift« fra 1921 til 1935, men måtte tilslut lade tidsskriftet indgå, da interessen for fugle i Norge dengang endnu var for ringe. SCHAANNING førte i sine senere år en tilbagetrukket tilværelse, men havde i tidligere tid en stærk tilknytning ikke mindst til danske ornithologer, og var således en god ven af LEHN-SCHIÖLER.

Stiftelse af Norsk ornitologisk forening.

Som et apropos til hvad ovenfor er sagt om ornithologien i Norge på SCHAANNINGS tid modtager vi nu meddelelse om, at en ny ornithologisk forening er stiftet i Norge, ved navn »Norsk ornithologisk forening«. Interessen for fugle i Norge skønnes nu så udbredt, at en